

Mapyamapya

BBTM. ku Sankuru.

Mu dimwa dya 29/4/2019, Kasaka kakulu ka b.b.t.m, ka mu Ntenji wa Mbujimayi, kavwa katu-ma bamwa ba munda mwaku ku Sankuru. Boobu aba ke mansela Marie Kabenjabu ne taatu Patrice Kazadi Matuka. Kendela kaabu kwinaku kavwa ka kufumba basonsodi ba bbtm mu Kole ne mu Tshudi Loto; (ku Lomela). Lwendu elu kaluvwa lwabu ludyashila nansha; bavwa baya kwandamuna ku dibikila dya bisumbu bibidi bidi bitacila myanda ya ditanta ne diya kumpala, dya bantu ne dya misoku yabu. Byobi ebi ke FAO ne CRS wa ku Kole. Bamana kutwa makasa abu mu myaba ibidi eyi, batumibwa aba kukwatabu mudimu wa difumba dya basonsodi mu matuku 20 malondangana.

Kabavwa bashikidila anu pa difumba dya basonsodi edi to, bavwa kabidi baasa imwa nsangilu ya bilejilu, pashisha balondesha mikwabu ikavwabu bamana kwasa mu cidimu cya 2018. Pa kumona disanka divwabu baleja kudi beena ku Kole ne beena ku Lomela (mu Tshudi Loto), tutekemena se: mudimu wa bbtm neubalengelela bikola.

Bakulumpe ne bana tulongayi mukanda

B.B.T.M.

MUNYAKU WA NSONA

Kongo mvula 59 ya budikadidi
mmubanda anyi peshi mmupweka?

Baana beetu kolayi	2
Diiyi dia babadi	6
Njila	9
Kayuki	12
Kwetu kundela	16
Kebeji	22
Nkololo	24
Mapyamapya	28

Baana beetu kolayi!

Tudi bapeta mika-nda mitufundila kudi beena bwalu beetu ba mu BBTM:

1. **Maamu Anto Kapinga**, mwena bbtm mu Cikongo cya Mukasa wa Bulenga, mu Mbujimayi,

mmufundila Kasaka kakulu mukanda, wamba ne: Meema Anto Kapinga, ndi ne disanka dinena, mwikala nnwela, nweni beena Kasaka kakulu, twasakidila wa bungi, bwa malonga mimpa andi mupeta mu b.b.t.m. Wowu aa mmafumina kunudi ne kudi basonsodi beetu aba: taatu Honoré Batubenga, taatu Trudon Kazadi ne taatu Célestin Kabuya.

Ndi nnwela kabidi myoyi mivule. Mulopo wetu anulame. Pa bwina bwalu ebu, ndi ndomba baana beetu ba mu Mbujimayi, bavwa kabayi paabu bapeta dyakalenga dya kulonga mukanda, bwa se: jukayi tudiswika, tulonga mukanda mu bbtm. Katupinganyi kabidi panyima to ; tuyayi amu kumpala, bwa maalu mimpe adi avwa kutuyaya eku, atusangana batabala; kabatutatakaji kabidi kudi beena ngenyi mibi nansha.

Twasakidilayi.

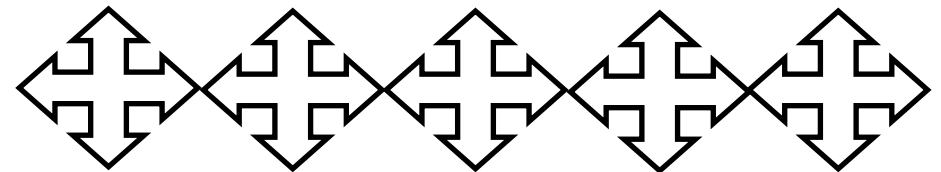
Lufu nkasala katooka.

Taatu Trudon Kazadi, musombela mu Cikongu cya Mukasa wa Bulenga mu Bipemba, mmufunda umanyisha babadi ba Munyaku lufu lwa taatu Placide Kabanangi Dinanga.

Yeya ewu uvwa mulledibwa ku Lusambu, mu nzubu mwa taatu Mulamba ne maamu Mbuyi, mu cidimu cya 1929.

Ubwelela mu dibaka dijidila ne maamu Cilanda Monique, mu cidimu cya 1952.

Taatu Placide wapi-nganyi kwa Maweja mu dya 18/02/2019, mushiya baana 8.

Tudi mitu midinge panu....

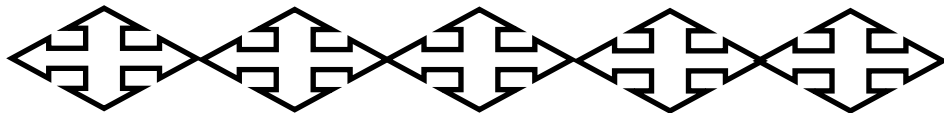
Nsangilu wa bbtm Maamu wa Bupole, mu Dyulu, udi umanyisha lufu lwa taatu Oscar Mutombo Cibwabwa, mwana wa taatu Hubert Bunduki ne maamu Ntobo Agnès. Wetu ewu uvwa muledibwa mu Ndekesha, mu dya 27/07/1956.

Taatu Oscar ubwelela mu dibaka dijidila ne maamu Marie-José Kalenga, mu cidimu cya 1984. Uvwa mulongeshi wa citeumbu mu cilongelu cya Tuya Kumpala I.

Mwanetu ewu washiyanganyi ne buloba mu dya 11/01/2019.

Anyima wenda ikisha mu bupola.

Bifunda kudi maamu Christine Musangilayi.

Beena bwalu bashilangane ba mu nsangilu wa bbtm, ku Cilunda, mbafunda paabo mikanda idi ilonda eyi :

2. Odyia Ntumba Marie, mmufunda wenda mukanda, wamba ne:

Meema wenu ewu, ndi ne disanka bwa kalaasa ka bbtm kadi mwetu munu mu Mabaya. Meema ewu mvwa « mbuulu »; ciyi mumanya kubala ne kufunda. Kadi pafiki bbtm muneemu, bivwa anu bu yeya mudyanjila kumvwa mwadi wanyini. Diiba adi meema kudifila ne mwanyini mwonsu e kumanya dibala ne difunda mukanda. Pamvwa ndonga apu, bavula bavwa banseka, bangamba ne: uyaya kwepi ne kiina kalaasa aku? Kadi leelu wa Ndaya, nkadi panyini musonsodi wa bakulumpa, amu mwina mu bbtm emu.

Ndi ndomba bataatu ne bamaamu se: Longayi mukanda. We-wa mwikala ne mwana ku Katanga nansha ku Cinsansa, yeya mukutumina makuta, peebeba kumanyini diibala, badi bakudila

makuta awu pa mutu kudi badi bamanya. Dyatayi bo-wa, umbushayi bundu, numanya mukanda.

3. Misenga Mimi,

Meema mwena bwalu wenu, ndi nwela mwoyi wa disanka, bwalu civwa mumanya kufunda diina dyanyi to; kadi leelu nkadi mumanya mwa kudifunda.

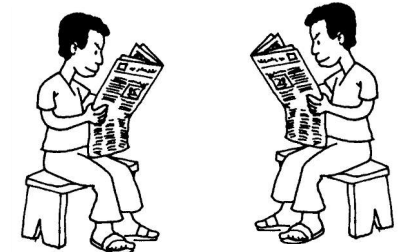
4. Kamwanya Régine

mMufundila basonsodi baabu, wamba ne:

Ndi ne disanka dinena, bwalu nkadi mumanya panyini mwa kubala ne kufunda mukanda.

Twasadikilayi.

Ndi wenu Kamwanya Régine.

Beena bwalu ba mu nsangilu wa Bonzola II, mba-fundile Munyaku mikanda idi ilonda eyi :

5. Annie Nyemba

Taatu Shambuyi,

Ndi nkujingila mudimu mulenga, wa bwena uwudi ukwata ku dituku ne ku dituku kabidi ku cidimu ne ku cidimu. Udi ulongesha bimpa bitamba kabidi bantu mbakunanga bwa dwu-mvwija dyeba dya maleta. Citu mwanji kupeta mulongeshi bu wewa nansha.

Mulopo akwela lupemba mu mudimu weba udi umbusha muntu ku dipanga, umufikisha ku dimanya dya mwa kubala ne kufunda kakuyi kalema.

Bantu bawukadi mulongesha mbavula. Citu mwanji kumvwa ne : Taatu Shambuyi udi ulongesha bibi nansha. Kadi nansha bakwabo bafwana kukwamba nanku, bwanyi meema, byonsu mbimpa.

Pa nanku Mulopo Maweja akuvudijila matuku a bungi pa buloba.

6. Masengu Mado, udi wamba ne:

Ndi ngela taatu Shambuyi mwoyi wa disanka, mmujingila dyakalengela, yeya ne ba mu nzubu wenda. Nzambi amulama ne amuvuluka; amwenzela maalu onsu adiye ulomba kudiye, bwalu mwenzu mushindu wenda onsu bwa meema kumanya mukanda.

Leelu nkadi mumanya kufunda bisebusebu. Ke bwalu kaayi ndi ne disanka dya bungi. Twasakidila taatu Shambuyi. Bayanyi wasanki penda, bwalu wamonu mfundila tutwanyi mukanda. Mpindye-wu cyena mwa kumona diina dya mu Ciluba meema kudilekela, ciyi mudibala to to.

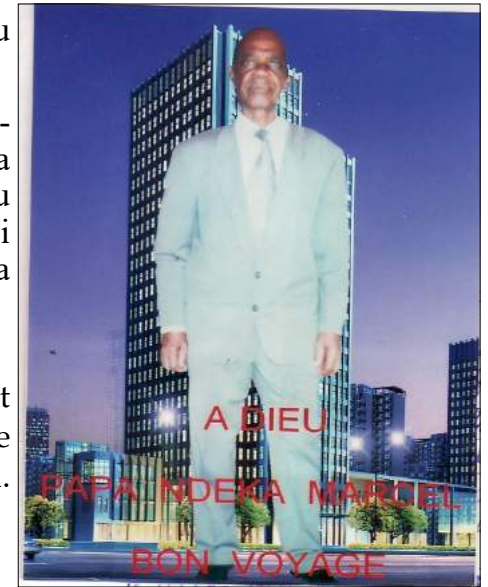
Twasakidila.

mupetelaye bujika'a ngondubwenda, mu cidimu cya 2004.

Taatu Marcel nyewu wapinganyi kwa Mufuki mu dya 27/02/2019, mushiye bamaamu babidi, baana ne bankana bungi kabuyi kwamba. Anyima wenda ikisha mu bupola.

Bimanyisha kudi tatu Laurent Kabeya Mwamba, musombele mu Mbujimayi.

Ku lwendu nkwimpa, cibi nku bajangi

Mwanetu Albert Cibwabwa, musombela mu Mbujimayi, udi umanyisha babadi ne bafundi ba Munyaku, lufu lwa maamu Mitongu Cécile, wa Bakw'Odila beena Kadima, mu Cibombu mwa Kalaala Cyamala. Maamu ewu ubwelela mu dibaka dijidila ne taatu Albert Cibwabwa, mu dya 30/ 12/1970 mu Cikongo cya Mariya wa Bulenga, mu Miba. Nyewu Wapinganyi kwa Mulopo mu dya 16/5/2019.

Munyaku udi pawu umulombela dikisha dya kashidi kudi Mulopo.

Nkonko mipyamipya.

1. **Mumfelela Emmanuel Mbala**, nyawu wela babadi ba Munyaku nkonku idi ilonda eyi:

1.1. Matapuluka onsu adi menzeka munkaci mwa baana ba Muluba mmafuma penyi ? Bwalu tudi ne Baluba ba Lolo ku Katanga ; Baluba Shankadi, luseka lwa ku Ngandanjika; Baluba Lubilangi mu Kasayi ka ku Mubandu ne beena Lu-

luwa mu Kasayi ka ku Mubwelu.

1.2. Baana beetu ba ku Ngandanjika badi babikila badi mu distrika dya Cilengi ne : « Mbapemba », aba paabu babikila beena Luluwa ne : « Mbapemba ».

Pa bwalu ebu, ndi nkonka ne: Baluba balelela badi kwepi ? Se mbwa katwikadi twavwa kushala ba « kashinda ka ku njila, bakamba paaku kambangana ». Swayi nungandamuneku.

Nkololo wa mukwenu kaladika tulu

Taatu Kabengela Ndeka Marcel, waya bimpa.

Baana beetu babadi ne bafundi ba Munyaku, tudi tunumanyisha lufu lwa taatu Kabengela Marcel, wa Bakw'Odile, beena Kabangu. Yeya ewu uvwa muledibwa

mu cidimu cya 1928, mu nzubu mwa taatu Mbiya ne maamu Mwanza, ku Lusambu.

Panyima pa malonga ende mu tulaasa tubandila ku Lulwabulu (Kananga), ubwelala ku mudimu mu Nzubu wa cibucilu cya mpetu. Kushalaye kwineku too ne

7. Mwamba Louis

Mukanda mufundila taatu wanyi mukulu Cishimbi Shambuyi.

Meema civwa mumanya mukanda to ; nansha kubala nansha kufunda. Ngamanyi paanyi mwa kubala ne mwa kufunda anu mu kalasa keetu ka bbtm.

Twenza cinyi bwa kujikiza nzala mu ditunga dyetu ? Anu dyenza dya mudimu. Kongo wetu anu bukula mu nyingu ; kuyi mudya kwena ulaaba manyi. Mulongeshi wanyi,

ndi nkwela twasakidila wa manza tenta pamwa ne maamu mwa Mbuyi weba.

8. Kapinga Anto,

Taatu Shambuyi , ndi mufundila, nkwela mwoyi wa disanka. Ndi muswa kukwambila kaalu. Itabakooku bwa mbwela mu kalaasa ka mfwalansa ; bwalu, bilonde-shila mudimu uwudi munkwacila, ndi mudyumvwa mukumbanyina. Nkadi mfu-nda mukanda, ngubala kabidi.

Diiyi dya babadi beetu

**Mbuwu idi yupula bime-
nga ne misoku yetu.**

Baana beetu tangilayi, mu bimenga byetu nansha mu imwa misoku, mbuwu ikaadi myenza bu disaama dya cipupu dibwela mu ditunga dyetu. Idi ikosa njila, ishimbula mici, inyanga mpangu, ibutula ne bimwa bitupa bya malaba bidi bantu baasa. Byonsu ebi bidi byenzeka mu meesu etu, peetu amu balengama. Diiba dyonsu didi mvula uloka, tumanya se: bulaba bwetu kabwena bushala anu katakata to. Nkoka idi ituuta, ibusengulula ku kakesa ku kakesa, yiya naabu. Diiba adi, mwaba uvwa buloba budyadija bu cyata, udi wanda-muka wa bimpokumpoku. Byonsu ebi tudi tubimona misangu ne misangu, kadi katuyi ne citu-di tulongolola! Ku kakesa ku kakesa, mudimu udi mvula ewu ukwata udi ulela biinina ne bimpokumpoku. Apu,

myaba ivwa milandakana idi yondoka, inyanguka kabidi. Ke kufumafuma mikidi ne mbuwu aku. mMomumwa ne : kakidi kakesa katudi mwa kwela cidya ne kusambuka dyakamwa, ku bungi bwa matuku kadi kadamuka lupongu lwondoka, ludi lukengela cilamba bwa kulusambuka. Ebi byonsu, beena ditunga ne balombodi baabu badi babitangila anu bu bidi dishiya dya maayi. Nanku mpindyewu, twanji tukebaya mwa kutandula bimwa biledi binena bya mbuwu: -Dipanga kulongolwela maayi njila ya kulondawu padi mvula uloka; - Dyela dya bisosa ne bimwa bintu bya bukoya mu njila yetu; - Dyumbula dya biina mu njila nansha mu mbanza kudi bakebi ba mbongu, mu bimwa bijengu bitudi basombela ;

Kebeji wakapambuka

Mandamuna ku nkonku

**Pa cilumbu cya nzubu
udi mupita mikwabu ku
mushinga mu lubanza**

Munyaku 24 :3 ; dibeji 21.

Ku lukonku lwela pa mwanda ewu, mbandamuna kudi mumfelela Emmanuel Mbala wamba ne:

Tuzubu twa cisokomenu ke tutudi tupesha mushinga wa kumpala ; bwalu twotu katuyiku, byonsu bitudi twenza anyi tulengeja bidi cyanana. Kabidi diiba edi, muntu udi ubanga kwenza maalu bu nyama.

**Pa mwaku « Mbulamata-
di »**

Munyaku 24 :dibeji 20.

Ku lukonku lwela pa mwaku ewu, mumfelela Emmanuel Mbala udi uleja se :

Mwaku « Mbulamatadi » mumfuma ku mwakulu wa Cikongo. Bakongo badi babikila mabwa ne matadi. Kadi pavwila batooka ne midimu ya njila, bavwa beela tupata, bapanda naatu mabwa. Ki pavwabu babikila batooka abu ne : ba kapanda mbwebwa; mu Cikongu bamba ne : « Bula matadi ».

Pashisha mwaku ewu kuwulamikabu batooka bonsu kakuyi disunguluja ; ku ndekeelu kushalawo bwa aba bavwa ne myanzu ya bulombodi mu bitupa bishilangana bya maloba.

- « Bwena muntu budi ndambu ndambu »;
- « Tudi beena muntu, twa-kwilangana, tumvwangana, twenza cintu cimwa».

Bushuwa, citudi mwa kumanya ncyu se: pakaadi mukalenga Tshilumbu mukalenga kusomba mu nkwasu, kacyena anu wa beena Kasayi nkayabu to; ukaadi mfumu wa ditunga dya Kongo musanga nteta.

Twetu beena Kasayi tusombeela twamba ne: bukalenga bwa ditunga edi bakaadi babudya kudi bisamba bishilangana bya munda mwadi. Mu lungenyi elu, ke mudi bakwabo mwa kwamba ne: musangu ewu, beena Kasayi baadi paabu bukalenga. Nansha mu cikundu cya madiswisha, mukalenga Tshilumbu Félix uvwa mwamba ne: « Bwa ewu musangu, bukalenga mbwetu ».

Nanku twelayi meji. nNganyi udi mwa kulwisha cintu cyenda cidiye

munanga? Se amu yeya mwinkala ne lungenyi lujibala anyi lutomboka. Pa bwalu ebu, katwena mwa kudyamba ne tudi beena Kasayi, eku tudisanga ne aba bonso badi bafwana kulwisha bukalenga bwa beena Kasayi to.

Tumanya bimpa ne: dilombola dya ditunga ne dikwata dyenda dya midimu mishilangana, byobi byenda bimpa, ndumu lwa beena Kasayi; byobi bilonda njila mukonyangala, necikale macimbu ne bundu bunena bwa beena Kasayi bonso basanga.

Pa nanku, wewa musalayi, mpulwishi, mulongeshi, munganga, nansha wewa mwena mudimu kaayi, tudi bonso ne dibanza dya kwikala mu lungenyi lumwa. Tulekelayi **bwena ne bukwa** budi mwa kutukosolola. Bakulu ne: « *Tuya lumwa, nanku bufuku bucya lukasa* »...

Bifunda kudi Abbé Kasonga
Cishimbi Justin.

- Dipanga kukuna bisosa bidi mwa kukuba naabi buloba ...

Nenku, citudi mwa kwenza ncinyi bwa kwepele dibuwuka dya buloba bwetu?

* Mu misoku yetu, mbimpa tukuna kashinda mu myaba yonsu idi maayi a nkoka apicila anyi atengabala;
* Tukuna kabidi bisosa bidi bifwanangana ne masela a Mputu mu myaba yonsu idi maayi a mvula alwisha buloba.

* Mu bimenga paamu, tulomba Mbulamatadi bwa ibaka njila ya maayi, bwa maayi a mvula kaalwishi buloba.

- Alongolole myaba ya kwimansha bisosa ne bintu byonsu bya bukoya, bidi bifuma mu mbanza nansha mu bisalu ;

* Twetu peetu beena mbanza biina, tutabuluka lukasa padi mpoku nansha kakidi kacikala katwadija, pa kukuna bisosa bikubi bya buloba;

* Tulekela kashidi dyela

dya bintu bya bukoya mu njila yetu ne dyumbula dya majimba mu bijengu bya buloba bitudi baasa..

Bifunda kudi Ngalangindu
Gabriel

***Munyaku ee,
wa nsona !
Bantu bonso
beelamu!***
***Munkamba welamu !
Tshilunda welamu !
Kabeya-Kamwanga
welamu !
Kalenda-Kashila
welamu!
Mbanda-Mutokoyi
welamu!
Katanda welamu!
Mbujimayi welamu!
Ngandanjika
welamu:
Munyaku ee,
wa nsona !
Bantu bonso
beelamu!***

BBTM Mabaya kwata ku mimvumvu

Mu dya matuku 4 a ngondu mwitanu wa 2019, beena Kasaka kakulu ka bbtm bavwa batwa makasa abo ku luseka lwa Cilunda, mu musoku wa Mabaya. Kendela kaabu kavwa ka kwenza miyuki minena ya disonsosola dya musumba pa bubi bwa dipanga dya muka-nda.

Mu difika dyabu, bavwa babakidila kudi beena Nsangilu wa bbtm wa ku luseka elu pamwa ne bamfumu ba musoku ewu. Umwa wa ku beena bwalu ba kwina eku kubalaye mukanda wa dyakidila naawu benyi bavwa babendela. Ke wowu ewu:

Banangibwa beetu, batumibwa ba BBTM, mu Ntenji wa Mbujimayi,

Tudi ne disanka dya bunyi bwa ditwendela dyenu mwetu munu mu Mabaya. Dituvuluka ne ditusombesha dya nunku ke didi

dishindika ne didwundisha mwoyi wa didifila dyetu, bwa kufika ku ditabala dilelela ne bwa kufika ku ntungunukilu wa ditunga dyetu.

Badisanga bu muntu umwa, twetu beena bwalu, baso-nsodi pamwa ne musumba musanga, tudi tunwela mwoyi wa disanka. Beetu abwee!

Mwena bwalu wa mu didibija; Misenga Ntumba Sophie.

Pa kumvwa myaku eyi, Kasaka kakulu ka bbtm kadi kalomba beena ku Mabaya bonsu, bwa bajuke kuulu bwa kulwisha dipanga dya mukanda.

Bifunda kudi Maamu Monique Ntumba ne taatu Gabriel Ngalula.

Beena Kasayi wayaya, dituku edi ndyetu: (citupa cya kumpala)

Dya matuku 24 a ngondu wa cyongu wa minanga wa cidimu eci cya 2019, kuvwa mwanda munena wa cikuma mwe-nzeka ku Cinsansa. Mwi-newu uvwa wa dibanjija Mfumu mupyamupya wa ditunga dya Kongo, ke mukalenga Félix Antoine Tshisekedi Tshilombo, mwana wa mu Kasayi kee-tu aka. Bwalu ebu bunena kabidi bwa kwanyishila Mvidi Mukulu, budi butu-lomba twetu beena Kasayi bwa tudyenza cintu ci-mwa, bwa kutwa bukale-nga bwetu mpanda, biima-nyina pa ngenyi ya banka-mbwa beetu, ya ne:

- « Nyoka umwa kacya ki mmudikosolola bitupa »;
- « Benda babidi kacya ki mbengulangana »;

kulu ne : Byenzeka bu muwudi wamba.

Cimbuluntuntu kupinga mupandi wa mabwa : mudimu mukola bu-shuwa, wa lutatu kaluyi kwa-mba, wa difutu dikesa, apo Ci-mbuluntuntu civwa ne disanka.

Mwanda ewu ki mulondela baka-fwa to ; ngwa nweni badi ne ma-ci ; beena mwoyi wa tudya tukuuta. Dibenga kushindama pa midimu ndya cinyi ? Nkwepi kuwaya kukeena ntatu ne makenga ?

Bakulu paabo ne: « Panu mpasangana pakole, masela ne bilunda mbisangana bimeni ».

Lufunda kudi taatu Matamba Faustin.

wosha bantu, ufubisha bisosa. Eyi taatu, wikaleku nansha diiba ! Mvidi Mukulu umvwa ne : Cimbuluntuntu cidi cijinga kwikala diiba e kucyambila ne: byenzeka anu muwudi uji-nga.

Wa ba cijangalala mwikala diiba, e kumwanga nsesa nseka yonso. Munya kwosha bantu, kufubisha ne bisosa.

Katupa ne ndeepe, divuba dya mvula juu, kudyela pankaci pa diiba ne buloba. Nsesa ya diiba ne munya kujimabyo. Cimbuluntuntu disanka kabidi ndya penyi ? Divuba dya bushuwa dyampici ! Ke mi-dyabakeenu ayo : wikalepu divuba dya mvula edi.

Mufuki wa byonsu e kumvwa muvwa Cimbuluntuntu kaciya cisanka pavwacyo diiba apo, kucyambilaye ne : ikala divuba dya mvula edi.

Divuba e kwikaladyo pankaci pa diiba ne buloba, dikandika nsesa ya diiba. Nsesa ya diiba ipita e kubwela mu divuba ; ke dyodyo kwenguluka, mvula udi eku ne udi eku

bwii !Maayi kupasalala ne mu malenga ; myenji ne nkoka ya maayi kushipangana, byenda bisengulula buloba. Cishadila kaciya cisengulula amu dibwa.

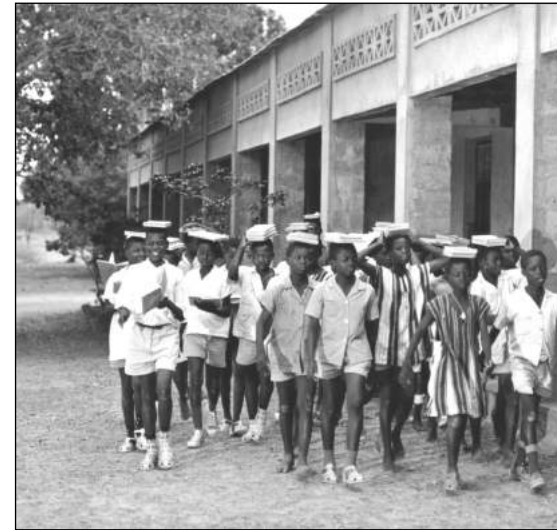
Cimbuluntuntu cimona ne bukola bwa maayi mbusha-dile, kabwena busengulula dibwa, mala kucifiika, meesu kucikunza; disanka kabidi ndya mwa nganyi weba ? E kutwa-dijacyo dyamba ne : meema ciya mwandamuka dibwa, nwamba ne : cyena kabidi Cimbuluntuntu. Mvidi Mukulu ne kwambipu bunga, ne: ikala dibwa taatu !

Cimbuluntuntu e kujaama panshi. Civwa mwa kunyungisha kabidi dibwa edi ncinyi ? mMunya anyi peshi mvula ?

Didipu edi, muntu pwaa ! Mpiki ne nyindu wa bujitu ku byanza. Kubangaye dipanda dibwa, ulamuna bipesa. Dibwa ne kyaa ! Baana beetu, wampici kabidi bukola, ukadi undamuna ne bipesa nnganyi ? Cyena muswa kwikala kabidi dibwa nansha ; ndi muswa kushala muntu ewu. Mvidi Mu-

Njila uyile cingunga, mukena wenda ulonda

Baledi wetu, tumayi baana mu tulaasa.

Babadi wetu, telejayi myaku idi ilonda eyi ne ntema. Mwana kampanda, mumona cilema civwa baledi benda benza mu nkoleshilu, kudasaye cilumbu dituku dikwabu, wamba ne : munwatekemena disanka nansha cintu cilenga kutudi munyi, panudi balengulula mwanda wa dilonga dyetu? Monayi mudi baledi bakwabu bapetela disanka mu baana

baabu, bwa pavwabu batabaleela tulaasa twabu, e kubafikisha ku dipeta dya midimu mimpaya kwenza.

Bilondeshila mufundi wa bwalu ebu, muledi udi kayi mulonga mukanda, keena mwa kutamba kumvwa bulenga bwa dilongesha dya benda baana to. Kabidi pa kuteleja myaku ya mwana ewu, tudi tumvwa ne: yeya ne baana baabu bonsu badi ne dijinga dya kulonga, kadi baledi baabo ke badi balengula mwanda ewu; bapwa mwoyi mwambila bakulu se « *Kwacila mwana mpasu ...* ».

Bifunda kudi taatu
Nicolas Mukanya, wa ku bakwa Sumba.

Nsonga wetu, udi mulo-ji udilowa anyi?

Bansonga beetu baswibwa, cinayi bikola mwanda wa diku-lakajila mu dipanga dya mukanda. Dyodi edi didi dyatula mushinga wenu wonsu wa bumuntu. Ndekeelu e kwasabu dinubikila ne: mba mbuulu, mumwa ne : bantu bakutakana anyi ba lukutukutu.

Diiba adyo nansha weba mukaji neyikala mumanya anu ne : wewa udi mbuulu! Kadi nansha wewa nsongakaji peebe, kuyi mulonga, weba muluma neaku-tangila bu cikunda bacibenga, cikadi cidibamba...

Pa kumanya byonsu ebi, ke patudi twela lubila lukolesha bobobu, tunwambila nweni bansonga baluma ne bakaji se: jukayi, nubwela mu bbtm, nulonga mukanda, bwa meesu enu atabala. Muntu kanudingi ne : diiba dikaadi dipita to; aci mmafi miina diina. Kanulundu bundu, kanulundu mwoyi wa budisu nansha.

Dipanga kubala ne kufunda didi

dishiya muntu mu cijimajima anyi mu miidima. Kadi dimanya paadi didi dyenza bu mwendu mutemesha mu nzubu bufuku.

Nwamanya ne: ditunga kadyena mwa kuya kumpala padidyo dya bantu bapanga mukanda nansha.

Bifunda kudi taatu Lukusa Charles, wa mu Citenga.

Lusumwinu lwa cimbuluntuntu mupandi wa mabwa

Mudimu wa Cimbuluntuntu uvwa mukola be, wa lutatu kaluyi kwamba, wa difutu dikesa. Bwa bwalu ebu, Cimbuluntuntu kavwa musanka to. Uvwa udyabakeena, udila ukupa mutu ne : Cimbuluntuntu, mona muwapweki milongu ; wewa uvwa kwikala wangacila yeba mfwalanga mu cifulu ; neema's, cipumba we, wikala wendela mu cipoyi !

Cyamba nanku cituula, bu mudi bintu kabiya kulwila, Mulopo mwenabyo ne : neemaku bu muwudi ujinga amu. Cimbuluntuntu kuneema, kwikalaye kadi bamwambula pa cipoyi, mwikalala ne buneema ne byuma bivula.

Dimwa dituku, Cimbuluntuntu kumonaye mfumu munena upita cyadi ne makaya bilema mpeta ; masalayi

mamufilela kumpala, baana ne bakaji byela mikundulwila kunyima. Cimbuluntuntu umona ebi, disanka kabidi dya penyi ? E kutwadijaye dibaaba dyakalenga dya mfumu adyo ne : Cimbuluntuntu wa ba cikoja, wikalepu peebe bu mfumu ewu!

Wa Kulu penda kwanishya dijinga dyenda adyo e kumupa bumfumu bunena. Cyadi ne makaya a Cimbuluntuntu kutelangana mpetata ; masalayi kucifilela kumpala, mikundulwila yenda ifwa panyima.

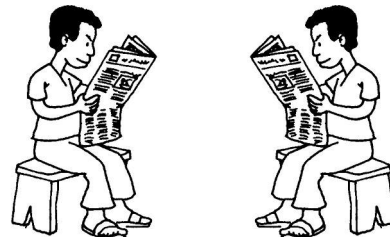
Cimbuluntuntu cyumvwa nanku, kwendacyo madyunda, cyenda cintunkamana mu njila, munya paawu mukenuka wa mpanda baana mbulukuci.

Cikwakwetu cibola ne mu mukaba, e kutwadijacyo kabidi didyabakeena bwa bukola bwa munya uvwa

ubanduluka;
 Mikuci ibidi isatu bu udi
 mweba mu nzubu.
 Mukalenga Cijangala wa
 mutu cipoopu,
 bweba budimu mbwa
 kabundi,
 katalamina bakwabu bwa
 kubadya bintu.
 Wewa udi lulumbu cyanza
 cyolola,
 Dya difila cyoci kubengela
 panyima;
 Udi mwena cyanza cya
 mudingyanganyi ;
 Cyangata ne mafi kacyi
 mwa kwaluja.
 Se udi cyangata mabanza,
 kafuta mankomu,
 Kafuta bulaku ne kapeja
 kudi mukukwacishi.
 Mukalenga Cijangala wa
 mutu cipoopu,
 Vuluka mutwambidila
 neeba bakulampe :
 Belebelela wa Cyamala,
 Bakupa peebe, wapangana,
 kwenji bulundu bu bwa
 nkosa.

Nanku lekela cilema,
 ubanga dipaku bantu
 bintu ;
 Bwalu dikwabu
 wadyakenda kwa muntu
 neeba.
 Dikenga nedikukwata
 newujinga dikwacisha dya
 muntu neeba,
 Cijangala wa mutu
 cipoopu,
 Lekela mafi ne budimu,
 bidi bikunyangana ;
 Binyanga bulela, bulunda
 ne buwetu.
 Shintuluka ubanga
 kusomba ne bantu
 bilenga.

Mufunda kudi taatu Joachin
 Citeya ; musonsodi wa bbtm
 ku Mbanda-Mutokoyi.

Kwata cimwa, nanku bujitu bukwakanyina.

Taatu Boniface Kalema,
 musombela ku Lomela, mu
 provense wa Sankuru, udi ne
 dibungama dinena dya kuma-
 nyisha bantu bonsu mwanda
 wa lufu lwa cikisu ludi lufi-
 kila Viviane Loshima Omo-
 manga, mwana wa yayenda.

Nsongakaji ewu uvwa mu-
 lela mu nzubu wa taatu
 Onomanga Pierre ne maamu
 Véronique Wedjolo, mu
 cidimu cya 1991, ku Lomela.

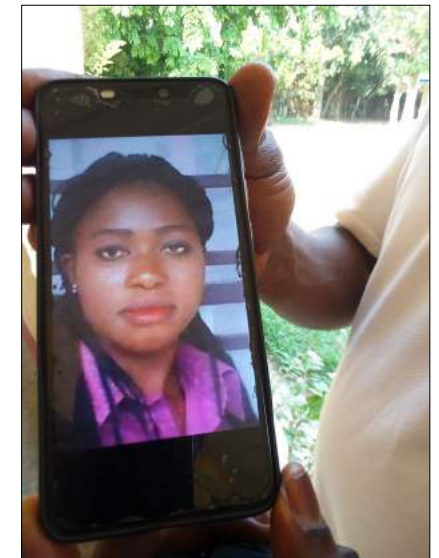
Viviane ulongela tulaasa
 twenda tupwekela anu kwina
 kwabu eku, pashisha kutungu-
 nukaye ne tubandila mu
 Lodja.

Mumana kujikija tubandila
 etu, kubwelaye mu tutumbu-
 ka ku Tshumba. Ukavwa mu
 cidimu cisaatu cya malonga
 enda awu.

Nyewu wapituku mu
 disambombo dya 7/6/ 2019,

mutapa ku keela kudi mulo-
 ngi nenda mukaji. Mwina
 ewu uvwa umwangata bu
 mufwilakanyi neenda wa mu-
 bangila, uvwa mubeela bonsu
 babidi diyi bwa kubasela.
 Yeya nsongaluma awu uvwa
 peenda mulongi mu tulaasa
 tutumbuka, mu citupa cyatu
 cya ndekelu.

*Munyaku udi udisanga ne
 beena diiku dya taatu Pierre,
 bwa kulombela nsongakaji
 wetu lusa kudi Mulopo.*

Kayuki ka kasaka

**KONGO WAKUMBAJI MVULA 59 MU BUDISHIKAMINYI
BWENDA.**

Baana beetu ba-
badi ba Munyaku
ne nweni bonso
beena ditunga dyetu
dya Kongo, kanwe-
na mwa kupanga
bwalu butudi tutee-
ja ebu to. Nansha
mwana yonsu muta-
ntamana wa beena
Kongo mmumanya
ne : Mu dinayi dya
30 a ngondu wa
Kabalashipu, cidi-
mu cya 1960, ditu-
nga dyetu edi dipa-
tukila mu bumfumu

buvwa beena Beleji bavwa kudya munda mwadi.

Nenku kwangacila ku diiba adi, Kongo kudishadilaye, mwikala ne bukokeshi bwa kudisungwila wenda njila wa kulonda ne maalu ne midimu yenda. Nenku bu mudiye ditunga dinena kabidi dya mabanji a mishindu ne mishindu, kuvwa mushindu wa kutekemena se : neela bidya binena, mutangila kumpala.

meesu cididii bu a muloji
wa cyenga.

Kadi bwa kutuula cyeba,
kwena unanga.

Babatekeela nshima,
wewa kutuuta mukuci,

bakuteba naka wewa
kumba kuseela;

Bakupa kaluma'a mukolu
wewa kupindulula ne: aka
ciya kudya bikunda nanyi,

meema ndi kadya
milemba, kabambakaja
bipumpu.

Cyeba citu ne ciisu
nebijika cikundu kaayi?

Didi benyi bakukwata
wewa kubanga
didyabakeena:

Eyi ! Mulunda wanyi
munanga,

dya ungendela, ciyi ne
kantu ku byanza;

Mwena kwanyi wa kwipika
nshima wabengedi kwitu,

mwetu munu dibanza
kabeena bananga kupesha
muntu;

Nunku ngakutewidi

nansha maala !

Wewa mwina ufika taatu,
kuyi untumina mukenji!

Cya kudya ne cya kunwa
nenkabipeta mwaba
kaayi ?

Kadi wewa peebe
pawuyaya ku lwendu badi
bakwakidila bilenga;

Ke wewa kutwa
mimwemwa e kujekakana
panshi ;

Unwa maala, wewa
kulonda ya munda
kumana;

Ya mufwila nkwadi diisu
ne ya muyile Mbala ku
Basonga.

Meesu kenzakenza
matangija kufwimafwima
mwishi;

Mwindila nshima kamana
nzala wetu.

Katupa e kukwelabu
mutanda pambidi,
ufwima luya,

nzoolu wa ba
cidibulwenyi ulenga mu
manyi,

wewa kumina bivuku kuyi

Kwetu kundela

**Mutendu pa « Cijangala
wa mutu cipoopu »**

Cijangala wa mutu
cipoopu, kwikadi cibamba
cidya bya bantu,
pa byeba lufu lwanunka ;
Pa bya bakwabu wewa
kujengelela,
utekesha nshingu, utekesha
diyi.
Cyeba cyanza ncyu kuboya
bya benda e kwela mu
mpaya,
byeba ke bya kubunguluja

kuya naabi,
kupusa e kapidila
mwitu.
Nshima ya kaleji ke
iwudi ubikila bantu,
ya nyinyi wewa e kadila
ku ciibi.
Bwalu nyinyi kweba
kumbelu mmwana 'a
mwenyi.
Benyi biiya kwa
mutumba neeba,
wewa e kumba
kusemena pabwipi.
Bateeka mala panshi
wewa ke wa kumpala
ku dyela,
uwuja tenta e kuteekela
munda,
pinaapu e wewa kwasa
dilonda myanda,
ya bafwila kala ne ya
badi ne mwoyi leelu ;
mwenza dikamakama bu
dya mwena mupongu,

**Kadi ambayi, ke mudibi
byenzeka anyi ?**

Dyandamuna ku lukonku elu
didi munda mwetu bonsu. Kadi
twetu, ku dyetu dimona,
Kongo, munkaci mwa mvula
eyi 59 mijima, ki mmufika ku
ditwa makasa panshi to ; udi
anu mu ntatu mikola, udilakana
amu kudilakana.

Bicidi bimukolela mwa kuku-
mbajila benda baana majinga
adi atangila mubidi wabu : a di-
dya , a dinwa, a dilaala ne a di-
vwala. Majinga akaadibo bako-
keshaku kudi amwa matunga a
mu Afrika emu, abweleela
paawu mu budikadidi cikundu
cimwa neetu, cya 1960 aci.

Bushiwa, nansha miina matunga
awu kaayi majikija ntatu ayi
yonsu, mmayikepeshaku, imwa
misangu mapicisha ne pa cya-
bibidi cyawu. Cilejilu, katwena
mwa kufwanyikija leelu ewu
bungu bwa lutatu lwa nzala ludi
mwa kwikala mu ditunga dya
Kameruna nansha mu dya Cote-
d'Ivoire ne lwetu lwa beena
Kongo to ; nansha kakesa !

Lwetu ndupita, luya ne
mwanaka.

Apa tudi mwa kudyela lukon-
ku elu : Dipanga kwikala ne
byakudya bivula mu Kongo,
didi difuma ku cinyi ? Ku bu-
kesa bwa buloba, bwa mvula
anyi bwa misulu ne majiba ?

**Kadi nnganyi wavudija
byakudya mu Kongo ?**

mBeena byuma, mbamfumu
anyi mmusumba musanga wa
beena ditunga ? Panyima pa
masungula apici aa, ne nanga-
nanga dituku dya ditundubu-
la dya bipeta byawu, tumvwi-
la baana beetu bakwabu beela
mbila, bamba ne : « *Bukale-
nga bupyabupya butuselela
nshima* » !

Myaku eyi kayena patupu to ; idi ne bwalu bunena munda. Idi ileeja patooka ne : mwanda wa didya mmukolela bantu mu Kongo dikolela dijima, kabidi ne : mushindu wa kupita naawu ki mmwanji kupeteka nansha.

Bidi bisaama ku mwoyi bikola ; pa kumvwa miina myaku eyi. mMunyi mudi ditunga dyetu, divwa ne byakudya bibodyo-dyoka mu cidimu cya 1960, mwa kuvwa kushala leelu dya bakengeledi, badi kabayi ne mushindu wa kudya kuukuta ? Nanku, twamba ne tuvwa bapatuka mu bupika bwa beena Beleji, bwa kudyela mu bwa nzala anyi ?

Kwamba ne : bukalenga bupya-bupya butuselela nshima nku-leeja se : twetu katwena mwa kupeta cya kwenza, bwa kudi-kokeshila byakudya nansha, anu bukalenga ke budi naaci. Eyowa, mbwa bushiwa. Bukalenga budi ne diibanza dinena dya kwakaja maalumu ditunga, bwa se : bantu basomba bimpa, badya, banwa, benda ntunku.

Nanku bwa twetu kudya, twindila pakokeshia bukalenga maalumu anyi ?

Kwindila ne : nendya anu pakaja bukalenga maalumu nkufwanangana ne kwindila lufu. Tumanya se : kuso-mbeela tujila tukesa tukesa, tudi bantu mwa kwanji kulonda, bwa kumona mwa kudipandisha. Nanku cikundu citudi eci, mbimpa twanji tulondayi twina tujila atu, bwa katuvu

kupituka ne nzala. Nwavuluka ne : bukalenga bwina ebu budi ne mudimu mukola, wa kwokola Kongo mu dijimba dyondoka, mudiye mudiina kukaadi bidimu bungi kabuyi kulonda kumana.

Nanku wewa mukwetu, lekela ndengama ; anji sungulaku keeba kajila, wanji kulonda, bwa kuvu kupita ne nkwaka wa maayi. Pamwa apa, ku cyeba ciwikala mwa

kwenza aku nkwafulmina divula dya byakudya mu dituga, bu mwambila bakulu ne : « *Kamwa kamwa wa ba muvulu* ».

Umanya ne : njila wa kutu-yaya ne ditunga edi ucidi mule. Nyawu twamba cya-kabidi ne: LEKELA NDE-NGEMA, ukeba kadimu bwa kudidisha.

Baabela mwana'a muntu, wa mufwa wateleja peebe.

Munyaku

